

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1359/2021
21.09.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници из радног односа тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Зоран Лакићевић, адвокат из ..., против тужене „Политика новине и магацини“ ДОО са седиштем у Београду, чији је пуномоћник Сања Ерић, адвокат из ..., ради поништаја решења и враћања на рад, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3480/20 од 18.12.2020. године, у седници одржаној дана 21.09.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3480/20 од 18.12.2020. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 12223/10 од 03.06.2014. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиле и поништена су као незаконита решење генералног директора и заменика генералног директора тужене бр. .../... од 05.03.2010. године којим је утврђено да је услед организационих промена престала потреба за радом тужиле и решење бр. .../... од 08.03.2010. године којим је тужилци отказан уговор о раду бр. ... од 10.03.2008. године. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да тужилцу врати на рад и распореди је на послове који одговарају њеној стручној спреми, знању и способностима. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужилци на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 525.750,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3480/20 од 18.12.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена наведена првостепена пресуда у ставу првом изреке, у делу става другог изреке за враћање на рад и у ставу трећем изреке. Ставом другим изреке, иста првостепена пресуда је укинута у осталом делу става другог изреке и тужба тужиле одбачена у делу којим је тражила да се тужена обавезе да је распореди на послове који одговарају њеној стручној спреми, знању и способностима се одбацује. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужиле за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилца је поднела одговор на ревизију.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП („Сл. гласник РС“, бр.72/11, 55/14...18/20), који се у овом поступку примењује на основу члана 506. став 2. истог закона, Врховни касациони суд је нашао да ревизија није основана.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновани су ревизијски наводи да је доношењем побијане пресуде учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. ЗПП на који се описно указује јер образложење побијане пресуде садржи све битне жалбене наводе и разлоге (став 1), а не постоји обавеза другостепеног суда када одбија жалбу да у образложењу пресуде детаљно наведе примену материјалног права (став 2), нити је то било од утицаја на правилност побијане пресуде.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је била у радном односу код тужене на неодређено време почев од 01.03.2006. године у ... листа „Политика“. Почев од 01.01.2008. године уговором о раду под измењеним условима бр. ... од 10.03.2008. године, распоређена је на послове ... Дневне новине „Политика“ које ће обављати из Тужена је 27.11.2009. године донела Правилник о унутрашњој организацији и Правилник о систематизацији послова, те је објавила обавештење о добровољном Социјалном програму којим је позвала запослене из организационих јединица које су укинута или у којима је смањен број извршилаца, да се добровољно пријаве да буду проглашени технолошким вишком. Новим актом о систематизацији укинута је рубрика „...“ у којој је тужилца обављала рад и којом је било предвиђено 18 извршилаца на радном месту дописника, а новом систематизацијом је уведена нова рубрика „...“ која није предвиђала радно место дописника, већ је систематизовано радно место новинар са 11 извршилаца за: Суботицу, Нови Сад, Зрењанин, Панчево, Краљево, Крагујевац, Ниш, Ужице, Ваљево, Чачак и Косовску Митровицу за које је прописана стручна спрема IV-VI степена и 3 године радног искуства. Након измене систематизације, по Програму за решавање вишка запослених од 28.12.2009. године 75 запослених се изјаснило за добровољни престанак радног односа (на дан 09.12.2009. године) а истим је констатовано да је на дан његовог доношења код тужене на неодређено време било 442 запослена. Након одласка ових 75 запослених кроз Програм решавања вишка запослених утврђено је да још 18 запослених представља вишак. Тужена је 30.11.2009. године формирала две комисије и то: Комисија за примену критеријума за утврђивање вишка запослених и Комисију за примену мере премештаја запослених који су проглашени вишком на друге послове, у чији рад су били укључени представници синдиката.

Правилником о примени критеријума за утврђивање вишка запослених код тужене од 21.12.2009. године прописано је да се за одређивање запослених за чијим радом је престала потреба на њиховим радним местима врши на основу критеријума одређени у члановима 38-42 ОКУ, да критеријуме примењује Комисија за примену

критеријума за утврђивање вишка запослених и да су то: 1. резултати рада запосленог, 2. имовно стање запосленог, 3. број чланова породице који остварује зараду, 4. дужина радног стажа, 5. здравствено стање запосленог и чланова његове уже породице, 6. број деце запосленог на школовању. Основни критеријум је резултат рада запосленог што се утврђује на основу остварених учинака, према утврђеним нормативима и стандардима рада, а у случају да послодавац нема утврђене нормативе и стандарде, резултати рада се утврђују на основу образложене оцене непосредног руководиоца.

Из извештаја Комисије за примену критеријума за утврђивање вишка запослених бр.2443 од 28.12.2009. године, утврђен је поред осталог и број запослених који представљају технолошки вишак без могућности распоређивања, а међу њима је и тужиља као дописник из ..., по основу укидања послова. Из извештаја Комисије за примену мера премештаја запослених који су проглашени технолошким вишком бр.2470 од 30.12.2009. године, утврђено је да ова комисија прихвата налаз комисије за утврђивање технолошког вишка и као меру решавања вишка запослених предлаже да се одређени запослени који су проглашени технолошким вишком по основу укидања њихових радних места распореде на друга слободна радна места и то: ББ, са укинутог радног места шефа одсека дневни деск, на упражњено радно место заменика и извршног уредника деска, ВВ, са укинутог радног места заменика шефа Одсека дневни деск на упражњено радно место новинар редактор у деску, ГГ са укинутог радног места дописника из ... на упражњено радно место дописник из ..., ДД, са укинутог радног места новинар – коментатор на упражњено радно место новинар економија и бизнис, ЂЂ са укинутог радног места у Одсеку ноћни деск на упражњено радно место новинар викенд издања деска, ЕЕ са укинутог радног места уредника стране Међу нама, на упражњено радно место новинар редактор Погледа. Тужиља је остала међу 18 запослених за које је комисија констатовала да не постоје слободна места на пословима за које испуњавају услове, те да представљају технолошки вишак. Тужена је донела Одлуку о престанку потребе за обављањем одређених послова у „Политици, новине и магазини“ од 01.02.2010. године којом је утврђено за којим пословима је престала потреба и на којим пословима је смањен број извршилаца. На основу тога је генерални директор и заменик генералног директора туженог донео решење бр.2509/XV од 05.03.2010. године којим је утврђено да је услед организационих промена код тужене престала потреба за радом тужиље. Решењем генералног директора и заменика генералног директора тужене број .../... од 08.03.2010. године тужиљи је отказан уговор о раду код туженог број ... од 10.03.2008. године с тим да јој радни однос престаје даном достављања решења, уз исплату отпремнине у износу од 865.229,00 динара.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужена повредила одредбу члана 153. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр.24/05...54/09) и члана 70. Колективног уговора тужене од 04.12.2007. године који је важио у спорном периоду, с обзиром на то да је поред 75 добровољно пријављених још 18 запослених било проглашено технолошким вишком у односу на укупан број запослених на неодређено време, а што је у збиру више од 20% запослених, следом чега је оценио да је тужена била у обавези да пре отказа уговора о раду, донесе Програм решавања вишка запослених и да у истом сагласно члану 155. став 1. Закона о раду исказе примењену меру за запошљавање – премештај на друге послове, што чини да су побијана решења донета незаконито противно члану 179. став 1. тачка 9. Закона о раду. Нарочито када се има у виду да је код тужене било упражњених радних места новинара

на које су распоређени запослени чија су радна места такође укинута, па тужилца није била изложена конкуренцији и примени критеријума у односу на друге запослене који су распоређени на та новоформирана радна места. Тиме је тужена повредила принцип забране дискриминације зајемчен чланом 21. Устава РС и чланом 19. Закона о раду.

Другостепени суд је прихватио изложено правно становиште првостепеног суда да су побијана решења незаконита, осим закључка да је у конкретном случају тужена као послодавац била у обавези да донесе Програм решавања вишка запослених јер је заузео супротно становиште, да ту обавезу није имала. Код утврђења да је услед технолошких, економских и организационих промена престала потреба за радом запослених на неодређено време, чији је број мањи од минимума прописаних чланом 153. Закона о раду и чланом 70. Колективног уговора тужене од 04.12.2007. године, а с обзиром на то да је тужена новом одлуком (поред 75 раније добровољно пријављених за престанак радног односа) за 18 запослених утврдила да постоји потреба за престанком радног односа по основу технолошког вишка, што је мање од 30 запослених на неодређено време у оквиру периода од 30 дана, односно мање од 20 запослених за период од 90 дана. Прихватајући правно схватање исказано у Одлуци Уставног суда Уж 9002/17 од 25.04.2019. године донетој у овој правној ствари.

Међутим, оценио је да одсуство обавезе доношења Програма решавања вишка запослених, не значи да одлука о отказу уговора о раду може бити последица волонтаризма, већ је и послодавац у тој ситуацији када престане потреба за обављањем одређеног посла, био дужан да примени одговарајуће критеријуме који ће дати одговор на питање ко од запослених представља тзв. технолошки вишак, а које правно схватање је исказано и у одлуци Уставног суда Уж 4590/2013 од 17.11.2016. године, поред одлуке Уставног суда Уж 9002/17 од 25.04.2019. године донетој у овој правној ствари. Како је у конкретном случају тужена формирала Комисије за примену критеријума за утврђивање вишка запослених и за примену мера премештаја запослених који су проглашени технолошким вишком, по правилној оцени другостепеног суда, тужена је имала обавезу да све запослене који су проглашени за вишак по основу укидања радног места, а које је потом распоредила на друга радна места применом мера премештаја, изложи конкуренцији. Наиме, у случају када више запослених испуњава услове за распоређивање на упражњена радна места, Комисија за примену мера премештаја је пропустила да код сваког кандидата изврши процену знања и способности у складу са описом посла утврђених Правилником која су за слободно радно место предвиђена, а применом критеријума утврђених у члану 38-42 тада важећег Општег колективног уговора. Следом тога је закључио да је првостепени суд правилно поништио као незаконита побијана решења тужене донета противно члану 179. став 1. тачка 9. Закона о раду и обавезао је на реинтеграцију тужилце, на основу члана 191. став 1. истог закона.

Врховни касациони суд прихвата изложено правно становиште другостепеног суда да тужена није била у обавези да донесе Програм решавања вишка запослених јер се нису стекли услови из члана 153. Закона о раду и члана 70. Колективног уговора тужене од 04.12.2007. године и изложену аргументацију. Прихвата и изложено становиште нижестепених судова да чак и у ситуацији када послодавац није у обавези да донесе Програм решавања вишка запослених, да му то супротно ревизијским наводима, не даје право да арбитрерно, без излагања конкуренцији свих запослених којима је престао радни однос по основу укидања радног места, одлучи ко ће од њих

који представљају вишак, бити распоређен на друге послове који одговарају његовој стручној спреми и за које испуњава потребне услове.

Наиме, у конкретној ситуацији када је тужена у циљу утврђивања вишка запослених формирала наведене комисије и неке од тих запослених за које је утврдила да представљају технолошки вишак по основу укидања радних места, распоредила на друге послове на новосистематизовано радно место новинара са бројем 11 извршилаца, пропустила је да све ове запослене који су испуњавали услове за рад на то ново радно место изложи конкуренцији и да примени критеријуме сходно члановима 38-42 ОКУ, па тако и тужиљу и да оцени ко од њих и према којим критеријумима треба да буде распоређен. У конкретном случају се не ради о стандардном укидању радних места и послова, с обзиром да је утврђено да су неки од запослених чија су радна места такође укинута, распоређени на ново систематизовано радно место новинара. Остало је без објашњења према којим критеријумима је тужена распоредила остале запослене, а не тужиљу. Зато су побијана решења тужене донета противно члану 179. став 1. тачка 9. Закона о раду јер је тужена била у могућности да тужиљи обезбеди обављање других послова, односно рад на другом ново систематизовано радном месту.

Стога нису основани ревизијски наводи тужене о погрешно примењеном материјалном праву.

На основу изложених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци на основу члана 414. став 1. ЗПП.

Председник већа-судија
Звездана Лутовац,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић